

HET BASISINSTRUMENTARIUM VOOR DE GEMEENTE

IMPROVISEREN ALS KERNKWALITEIT

Wat kunnen gemeenten doen om maatschappelijke initiatieven te ondersteunen en stimuleren? En wat moeten ze vooral niet doen, of loslaten? De vragen zijn gemakkelijker gesteld dan beantwoord. Juist omdat maatschappelijke initiatieven zo verschillend en divers van karakter zijn, is het niet eenvoudig om een overzichtelijk en eenduidig handlingsrepertoire te schetsen. Vanuit deze achtergrond wordt in de VNG publicatie 'Van eerste overheid naar eerst de burger' een lans gebroken voor 'Improviseren als kernkwaliteit': "(..)

- Overwegende dat de Nederlandse maatschappij aan de vooravond van een nieuwe golf aan maatschappelijke initiatieven staat met als gevolg dat deze initiatieven de komende jaren naar aantal en variatie zullen toenemen;
- in de wetenschap dat gemeenten steeds weer met andere, van elkaar verschillende initiatieven geconfronteerd worden, dat deze initiatieven voor de samenleving belangrijk zijn maar zich niet voegen naar gemeentelijke procedures en structuren;
- moeten de gemeenten zoeken naar een manier om met deze maatschappelijke initiatieven om te gaan en daarbij op grote schaal te experimenteren met nieuwe werkwijzen;
- en zouden raadsleden, collegeleden en ambtenaren het vermogen tot improviseren niet alleen als een noodoplossing maar als een kernkwaliteit van hun eigen functioneren moeten opvatten.

Misschien moeten we erkennen dat er de komende jaren een dynamiek ontstaat die zich niet langer met de gebruikelijke middelen laat aansturen. Als dat zo is, vormen de door ons bepleite experimenten niet iets tijdelijks of ongemakkelijks maar een noodzakelijke voorwaarde zonder welke een plaatselijke overheid in de ogen van maatschappelijke actoren niet langer geloofwaardig is. Het is bovendien van groot belang dat dit *experimenteren door te improviseren* in de lijn gebeurt. Het onderbrengen van maatschappelijke initiatieven in speciale projecten of specifieke afdelingen en het beleggen van de daartoe bestemde gelden in aparte fondsen ontslaat de rest van de gemeentelijke organisatie van het vinden van een nieuwe verhouding tot deze problematiek. De publieke betekenis van maatschappelijke initiatieven moet tot in de haarvaten van de gemeentelijke organisatie doordringen. (...)” Aldus de VNG-denktank.

HANDELINGSREPERTOIRE

Natuurlijk is het mogelijk om een aantal instrumenten op een rij te zetten. In een andere VNG-publicatie 'Kantelkracht. Gras groeit boven 7 graden' wordt in kernachtige bewoordingen het handlingsrepertoire van gemeenten geschetst:

- Ruimte geven en niet in de weg staan
- Aandacht en waardering geven
- Aansluiten bij lokale deskundigheid en netwerken

- De gemeente als verbinder en makelaar
- Verbinden van bewoners onderling
- Financieel ondersteunen
- Overdragen van eigenaarschap
- Kantelen van gemeentelijke organisatie

NIEUW HANDELEN IN KLASSIEKE INSTRUMENTEN

In sommige publicaties worden deze activiteiten geclusterd onder moderne noemers als 'regisseren', 'stimuleren' en 'faciliteren'. Door het gebruik van deze woorden wordt aangegeven dat de rol van de overheid aan verandering onderhevig is. Tegelijkertijd is de betekenis van deze woorden nog zo diffuus en meervoudig, dat we er hier voor kiezen om de instrumenten te categoriseren langs de drie klassieke vormen van overheidssturing: regelgeving, geld en communicatie.

1. Regelgeving

- Wet- en regelgeving en gemeentelijk beleid zoveel mogelijk flexibel toepassen.
- Beleid en voorzieningen werving, ondersteuning en deskundigheidsbevordering van vrijwilligers. Mantelzorgbeleid toesnijden
- Vergunningen verstrekken, experimenteeruimte, regelvrije zones
- Met gemeentelijk beleid en projecten actief aansluiting zoeken bij maatschappelijke initiatieven. In de samenwerking met burgers, bedrijven en organisaties actief zoeken naar win-win situaties

2. Geld en middelen

- Financiële bijdrage, startsubsidie, etc.
- Alternatieve financieringswijzen en bekostigingsmodellen aandragen.
- Zeggenschap overdragen aan partijen bij belangrijke ontwikkelingen en projecten.
- Aanbestedingsbeleid met ruimte voor meedingen door verrassende coalities ofwel 'maatschappelijk aanbesteden' rond WMO en participatie
- Faciliteiten, huisvesting, etc.

3. Communicatie (Communicare is 'delen met', 'gemeenschappelijk maken')

- Overzicht verkrijgen: actief initiatieven en 'energie' in de samenleving in kaart brengen via keten-partners en bewonersorganisaties
- Leggen verbindingen met andere personen en netwerken, ambtelijk, bestuurlijk, andere maatschappelijk initiatiefnemers, bedrijfsleven, etc.
- Initiatiefnemers ondersteunen met tijd en deskundigheid uit de ambtelijke organisatie. Loket voor maatschappelijke initiatieven
- Eigen Kracht-conferenties stimuleren en ondersteunen
- Uitdragen, publiciteit, podium, aandacht geven

Bronnen

VNG publicatie 'Van eerste overheid naar eerst de burger'

VNG-publicatie 'Kantelkracht. Gras groeit boven 7 graden'

